

DELAVEC

Oredništvo in uprava:
Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6/II.

Izhaja vsak četrtek.

Stane posamezna števil. 1 Din,
mesečno Din 3.—, celoletno
35 Din. — Za člane izved
po 60 para.

Oglasi po dogovoru.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s štamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije so poštne
proste.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ.)

Štrajk pomorcev.

Štrajk pomorcev na Jadranu nam v zadnjem času prinaša mnoge zanimivosti.

Štrajk pomorcev traja že od 21. junija 1923. Disciplina je vzorna, stavkolomcev ni, čeprav je po prevratu v našem Primorju obilo brezposelnih mornarjev, se vključ po pozivom ni javil dosedaj nihče v službo.

Ceprav se udeležujejo štrajka vse službene kategorije, vlada med njimi navdušenje in solidarnost, tako pri mornarjih in kurjačih, kakor pri mojstru, tako pri kapitanih, kakor pri mašinstih in »oficirjih«. Organizacija štrajka je izvedena z največjo dovršenostjo. Prvi brodovi so stopili v štrajk 20. in 21. junija. Do 22. junija zvečer so stali tudi brodovi iz oddaljenih luk. Potniki so se izkrcali, blago pa leži še danes na brodovih. Izjemo so napravili mornarji samo z žitom in koruzo, ker pomorci niso hoteli spraviti v nevarnost prehrane prebivalstva. Štrajk obsega celo obalo našega Jadrana. V njem sodeluje 1292 pomorcev s 66 brodovi. Štrajkujočim so se pridružili tudi pristaniški delavci, koji iz solidarnosti do štrajkujočih ne izkrcavajo in ne vkrcavajo blaga. Z njimi vred se nahaja v štrajku 2000 ljudi. Vsi ti imajo en sam cilj; prisiliti trdorsne brodolastnike k temu, da bodo z njimi in njihovimi rodbinami postopali človeško. Brodolastniki odbijajo še vedno zahteve pomorcev. Svoje zadržanje opravičujejo z »nerentabilnostjo« pomorske plovitve v našem morju. Pri tem navajajo za primer pasivne linije, med tem ko molče o velikih dobičkih na aktivnih linijah. O preokooceanski plovitvi, ki jim donaja zlate angleške funte in ameriške dolarje pa sploh ne govore. Res, da se mora priznati, da naši brodolastniki ne delajo s takimi dobički kakor angleški in ameriški, zato pa tudi plače naših pomorcev ne moremo niti od daleč primerjati z angleškimi. Tudi dosedanje mezdne zahteve se s temi plačami ne dajo primerjati. Zahteve pomorcev so take, kakor jih stanje naše pomorske plovitve zmora.

Brodolastniki pa bi radi delali angleške dobičke, zato pa bi mornarji niti tega ne dobili, kar bi mogli z ozirom na rentabilnost naše plovitve. Kakor vidimo se ponavljaj povsod ista zgodba: vso težo gospodarske krize naj nosi delavstvo in nastavljenstvo.

Da pomorci zainteresirajo tudi ostalo delavstvo in širšo javnost so v časopisih in na javnih shodih poročali o

položaju in upravičenih zahtevah jugoslovanskih mornarjev.

Zadnji ponedeljek t. j. 9. t. m. so priredili mornarji tak javen shod v Beogradu. Shoda se ni udeležilo polnoštevno le beograjsko delavstvo, temveč tudi beograjsko meščanstvo, tako da je bila po poročilu, ki ga je prinesel »Slovenski narod«, zborovalna dvorana beograjskega socialističnega doma nabito polna.

Shodu je predsedoval tajnik Glavn. radn. saveza s. Luka Pavičević, ki je obsodil preganjanje delavstva od strani državnih oblasti. V imenu »Saveza jugosl. pomorcev je govoril kapetan s. Popel. Orisal je navzočim vzroke, razvoj in potek stavke, o čemer smo v našem listu že poročali. Prosil je, da beograjsko delavstvo ne odreče mornarjem pomoči, ko bo iste potreba. Socialistični poslanec s. Nedeljko Divac je obsodil postopanje »Jadranske plovitve«, ki ne izkorišča le delavstva, temveč zahteva ogromne subvencije od države. Na eni strani izrablja delovne sile delavstva, na drugi strani pa se nikdar ne zadovolji z državnimi podporami, ker hoče delati iste dobičke kot angleške paroplovne družbe. S. Divac je na koncu obsodil tudi državo, ki vporablja svoje vojaštvo za to, da krši solidarnost stavkujočih mornarjev. Tudi je izbruhnila stavka le iz gospodarskih razlogov in zavračamo stavki vsako drugo podtikanje. Za radniške organizacije je izrek solidarnost stavkujočim zastopnik Bukvič. Solidarnost mornarjev na jugoslovanskih rekah je izrekel njih zastopnik kapetan Djavič. Ako stavka jadranskih mornarjev ne bo imela uspeha, bodo proglasili podonavski mornarji solidarno stavko. — Senzacijo, kakoršnih najbrže ne pomni delavsko gibanje, je vzbudil govor vojnega ministra Pešića, ki je prisostvoval ogromnemu zborovanju. Izjavil je delavstvu in ostalemu občinstvu, da so podrejeni organi brez njegove vednosti grešili proti stavkujočim mornarjem s tem, da so kršili solidarnost in opravljali razna prevozna dela. Vojaštvo je pač imelo od vlade nalog, da prevaža pošto in državne potreščine, ne pa blago zasebnikov ali družb. Odljubil je, da bo odredil strogo preiskavo in bo krivce najstrožje kaznoval.

Stavkujočim na Jadranu je izrekel vojni minister svojo solidarnost.

Izjava vojnega ministra je izzvala na zborovanju obilo odobravanja v ostalih krajih mnogo začudenja, v časopisih pa mnogo komentarja.

sterdam in Moskva ali pa vsaj obe državni centrali.

S to našo izjavo smo se izrekli za kar najhitrejšo zblizanje med Amsterdamom in Moskvo. Proletariat pa je s svojim pritiskom privedel svoje mednarodne vrhovne forume, da so stopili v pogajanja, ki do danes sicer niso uresničila želj nas vseh, ki so pa vendar prinesla lepe uspehe, ki so končnemu zblizanju obeh internacional že zelo blizu.

Razgovorov med zastopniki in predstavniki obeh internacionalnih smeri je bilo že več.

Na teh pogajanjih naj bi se stvorilo enotno delavsko fronto proti fašizmu, svetovni reakciji in novim vojnim poizkusom. Do te enotne fronte pa do danes še ni prišlo, pač pa že opažamo prve njene konture.

Zadnja zedinjevalna konferenca, ki pa tudi ni prinesla končnih uspehov, se je vršila v Amsterdamu. Moskovsko strokovno internacionalo sta zastopala Kalenin in Lozovski.

Enotne fronte ne more biti, dokler bosta obstajali dve internacionali. Ako je v zvezi strokovnih organizacij ene dežele večina članstva na strani amsterdamske internacionale, vodi manjšina boj, da postane večina, ali pa izvede ločitev in ustanovi svojo zvezo ter prične z bojem proti amsterdamski skupini. — Ako sedaj priznavajo voditelji amsterdamske in moskovske internacionale, da je enotna fronta potrebna, morajo istočasno tudi priznati, da so nepotrebni dve internacionali.

Delavstvo nima enotne fronte in je ne bo imelo v pravem smislu besede, dokler bodo delavske strokovne organizacije razdeljene in ločene v dve internacionalni smeri.

Opažamo, da se vrača teznost, zelo počasi, da tega streznjevanja povprečen človek skoro ne opazi, toda vrača se.

Boja med posameznimi voditelji in malimi skupinami bo še vedno dovolj, ker je vedno bil in ne bo nikdar izginit. Vsako zdravo družabno telo mora imeti opozicijo, ki vedno opozarja krmarje, da ne zaidejo preveč na stran pota. Toda priti mora čas, ko bo velika večina delavstva združena v eni mednarodni zvezi: vsa organizacijska vprašanja, vse medsebojne diference naj se pa rešujejo v organizaciji. Enotna fronta danes ni potrebna le za boj proti kapitalizmu, temveč jo danes potrebuje mo še bolj že za prve poizkuse izvajati socializem. Kdor bo torej delal proti tej enotni fronti, kdor jo bo skušal rušiti, ta bo delal proti interesom delavstva in proti socializmu. Kdor ruši pod krinko enotno fronto, enotnost delavstva, vrši zločin nad delavstvom.

Tisti pa, ki s toleranco, medsebojnim razumevanjem in vzgajanjem delavstva delujejo za strnitev delavskih vrst, so pravi graditelji enotne fronte.

Draginja in življen. potrebe.

Eksistenčni minimum za mesec junij 1923 (15. junij) za 5-člansko družino (mož, žena in 3 otroci, stari 12 let, 7 let in 1½ leto.

Predmet	Mesečna potreba	Za enoto Din	Skupaj Din
moka 0	15 kg	8.—	120.—
moka za kuho	10 "	7.50	75.—
moka krušna	10 "	7.50	75.—
koruza	20 "	4.25	85.—
krompir	70 "	1.75	122.50
fižol	3 "	6.—	18.—
mešo 1. vrste	11 "	26.—	286.—
mešo 2. vrste	10 "	24.—	240.—
mast	3 "	42.—	126.—
sol	1 "	3.75	3.75
olje	1.5 l	34.—	51.—
riž 1. vrste	2.5 kg	14.—	35.—
riž 2. vrste	2.5 "	12.—	30.—
sladkor v kockah	2 "	28.—	56.—
sladkor kristalni	2 "	26.—	52.—
kava Santos	0.7 "	8.—	56.—
kava Rio	0.7 "	45.—	31.50
frank	0.1 "	25.—	2.50
milo	1 "	19.—	19.—
kislova kislina	0.5 l	2.—	1.—
čaj	0.1 kg	75.—	7.50
mleko	20 l	3.50	70.—
rum	0.5 "	32.—	16.—
drva	1 m ³	170.—	170.—
premog	4 q	50.—	200.—
čevlji	pol para	300.—	150.—
kamgarn	1 m	300.—	300.—
ševiot	1 m	160.—	160.—
maianos	2 m	20.—	40.—

skupaj . . 2598.75

Opomba: Računamo, da odpade od tega zneska 32% za težkega delavca, 25% za ženo, 20% za otroka nad 12 let, 17% za otroka v šolski dobi, 8% za

malega otroka. Pri samcih, ki ne žive v skupnem gospodinstvu računamo, da je treba pribiti k zgornji vsoti 50 do 70%.

Razvoj.

Iz malega zrna se razvije kal, iz kali stebelce; na njem se pojavijo popki, iz njih se razvije listje in evetje. Iz ogromne plinaste snovi se je razvila zemlja, planeti, trabanti in kometi.

Vse je razvoj.

Vse se razvija iz enostavnega v boljše in večje, iz grobega v fino, iz malega v večje. Vse naše živalstvo se je razvilo iz živali, ki so imele enostavnejše in slabše organe. Drevje, ki nam danes rodi najzlahnejše sadje, je nekaj rodilo skoro neužitne in neokusne plodove.

Ves razvoj označuje napredek.

Človek sam pa je produkt razvoja. Toda človek je le del človeške družbe, ki pa tudi ne stoji in ne more stati izven zakonov vesoljstva. Tudi človeška družba se je razvijala. Iz primitivne družabne oblike se je razvila v kapitalistično družbo. Človek ni stanoval vedno v hišah ali palačah, tudi nebesni oblok mu je delal pred nekaj tisočletji streho.

Zakoni vesoljstva se nikdar ne ustavijo, saj se vrtil zemlja že tisočletja okoli solnca, ne da bi menjala svojo pot ali pa se ustavila. Tako kakor v vesoljstvu, je tudi pri človeški družbi, saj je ona le en del vseirja. Tudi razvoj človeške družbe ne more obtičati. Dokler bodo na zemlji ljudje, se bo razvijala tudi človeška družba.

Toda, kako naj odgovorimo na vprašanje: koliko vpliva je imel posamezni človek na razvoj človeške družbe?

Vse življenje, vse oblike družbe in vse njih izpremembe so bile odvisne od razmer, le redkokdaj od posameznih ljudi.

Človeška družba kot celota tudi še ni toliko popolna, da bi vplivala na lasten razvoj. Podvržena je sicer drugim vplivom, toda sama ni mogla vplivati na svoj razvoj, ker ni imela enotnega družabnega čuta, družabne misli in ker ni imela svoje volje in jasnih ciljev.

Socializem je pa ona sila, ki hoče povzdigniti človeško družbo na stopnjo, s katere bo mogla poseči v svoje lastno življenje.

Človeška družba ne more postati vsegamogočna, ker je le mal del vesoljstva. Ona pomeni v vseirju roj mravelj ali čebel. Človek nima moči, da bi ustavil kroženje zemlje, ker so njegove sile omejene in ima vezane roke.

Zato hoče socializem zbrati vse sile človeške družbe, ki so danes neurejene in se uničujejo druga drugo, zbrati, da dosežejo v soglasju končni cilj.

Ta nova sila noče, da bi bila človeška družba igrača ali žoga, ki jo mečejo neznane sile v vesoljstvu sem in tja. Socializem hoče, da poseže človek sam v svojo usodo, ter naj po spoznanju in potrebi razumno krmari ladjo v — morju vesoljstva.

Vera v Rusiji.

Ali vera v Rusiji umira ali šele začneja rasti? To zavisi od vprašanja, kaj je vera.

Ruska cerkev gre skozi veliko krizo. Skoro leto dni je divjal v njej boj, ki jo je malone raztrgal na dvoje. Cerkev je

Zblizanje med Moskvo in Amsterdamom.

Pri vseh ujedinevalnih akcijah smo vedno imeli pred očmi potrebno zblizanje med Amsterdamom in Moskvo. Dokler bo proletariat korakal vzporedno k istemu cilju, a organizacijsko ločen, dotlej je prizadevanje združiti organizacije, ki so predstavnice obeh mednarodnih smeri, v državi manj ali več brezuspešno.

V članku »Mi in neodvisne organizacije« v 21. števil. »Delavca« z dne 26. maja t. l. smo naše stališče do ujedinevalnih akcij dovolj precizirali, ko smo izjavili:

»Na kak način naj pridemo vključ vsem oviram do te enotnosti? Samo ena pot je mogoča: Samo ta, da se zblizata obe centrali. Am-

bila prisiljena narediti z enim skokom spremembe, ki so vzela stoletja časa v zapadnem svetu. Mislite kaj bi bilo, če bi katoliško cerkev dandanes zadela protestantska reforma namesto v 16. stoletju in ob enem doktrina evolucije ter socialni poudarek krščanstva — vse naenkrat, tedaj lahko pojmite duhovno krizo ruske cerkve, ki je prihrumela nemudoma radi sprememb, katere je prinesla revolucija. Čim je padel stari tempelj carizma, je morala pasti tudi caristična cerkev; padla je s takim trščem, da se je stresel ves svet. Cerkev je padla in se razbila v tri glavne kose, ki so: Živa cerkev, Vstala cerkev in Apostolska cerkev.

Živo cerkev, ki stremlje po modernih tendencah in pride v soglasje s sovjetsko vlado, je nekaj časa vodil škof Antonin, menih liberalnega mišljenja. — Kmalu pa se je ustrašil viharja, ki ga je sam zanesel in ko so nižji duhovni začeli napadati samostanske redove, je Antonin pustil Živo cerkev in stopil na čelo drugi grupi, ki se naziva Vstala cerkev.

Videmski, ognjevitovni govornik iz Petrograda, je prišel v Moskvo kot vodja Apostolske cerkve, majhne skupine radikalnih popov, ki zahtevajo, da se mora cerkev vrniti k prvotnemu krščanstvu v dobi apostolov, ko so bili kristjani še komunisti. Program apostolske

cerkve je, da mora biti vsaka fara delovna komuna in župniki si morajo kot poljedelci z lastnim delom služiti svoj kruh. Toda Videmski je odšel z zbrava kot poglavar Žive cerkve, ki je imela večino in si podjarmila ostale skupine.

Odpravili so patriarhat in naredili zbor za najvišjo oblast cerkve. Celibat višje duhovščine je odpravljen. Sprejeli so koledar zapadnega sveta. Pričkali so se radi kosti svetnikov. Radikalni duhovni so hoteli, da se poberejo vse »svete kosti« iz cerkva in podarijo sovjetskim muzejem, ali vdali so se kompromisu. Voditelji so se zbal, da bi ta drastični korak oplašil vernike in pustili so jim »svete kosti«, naj jih časte po stari navadi, toda z eno spremembo: kosti ne smejo biti več skrite, temveč gole se imajo izstaviti pod steklom v cerkvah, tako da bodo ljudje polagoma uvideli, kakšno staro ropotijo časte in se odvadjali tega praznovanja.

Nova cerkev si je naprtla velikanske probleme izobrazbe. Ameriški škof Blake je obljubil petdeset tisoč dolarjev za vzgojne knjige za novo duhovščino. Kako bo nova cerkev orala, se še ne vé. Sovjetska vlada je nevtalna. Med mestnimi delavci je izginila vera skoro do cela; največ opore je še na kmetih, v odrasli generaciji, ki kmalu umre, do čim je mladina vedno bolj ateistična.

Naše organizacije.

Kovinarska stroka.

Mezdno gibanje delavstva v jeklarni grofa Thurnskega v Guštanju. Delavstvo jeklarne grofa Thurnskega v Guštanju je imelo s podjetjem sklenjeno kolektivno pogodbo, po kateri je prejelo malo temeljne plače 1 do 3 Din na uro. Poleg tega je prejelo draginjske doklade po 11 Din in po 17.50 Din dnevno.

Radi delavnega sistema v tovarni je delavstvo primorano delati preko 8 ur dnevno, prejema pa za čezurno delo 50 odstotne doklade, samo na temeljne plače. Da te krivične in protizakonite razmere odpravi, je vložilo delavstvo spomenico za preureditev meznega sistema in sicer tako, da odpadejo vse doklade, ter naj prejema delavstvo mezde, izražene v temeljnih plačah.

Ravnateljstvo je predlog za preureditev meznega sistema sprejelo, ter je predlagalo isti sistem kot je uveden pri Kranjski Industrijski Družbi na Jesenicah. Delavstvo naj bi prejelo mezo v temeljnih plačah in družinske doklade, a za vsakega otroka le 1.25 Din dnevno.

Od ravnateljstva predlagane temeljne mezde pa so znižane od onih, ki jih je predlagalo delavstvo, da bi velika večina delavstva ne zaslužila niti toliko, kolikor zasluži danes.

Ker je ravnatelj na diktatorski način zahteval, da delavstvo sprejme predlog ravnatelja in sicer še tekom dneva razprave, so se pogajanja vsled trdoglavosti ravnatelja razbila.

V nedeljo dne 8. julija se je vršil nato dobro obiskan shod, na katerem

je poročal s. Jankovič delavstvu o poteku pogajanj, ter jim obenem razložil, zakaj si danes upa ravnatelj diktirati delavstvu.

Do sedaj je bilo 90% jeklarniškega delavstva organiziranega pri Osrednjem društvu kovinarjev.

Radi razbijalnega dela nekega sfnatiziranega delavca, ki je s pomočjo »Strokovne borbe« hotel razbiti podružnico in ustanoviti »Zvezo nezavisnih kovinarskih organizacij« pa je kakih 20 članov postalo indiferentnih in kakih 80 delavcev, ki so bili pred kratkim sprejeti v delo, je ostalo izven organizacije. Ta delavec je dosegel s svojim nesmiselnim delovanjem oslabitev organizacije, vsled česar je ravnateljju omogočeno tako samozavestno postopanje.

Mnogo navzočih neorganiziranih delavcev je po končanem shodu pristopilo k organizaciji in upamo, da bodo isto storili tudi ostali. Predvsem pa je potrebno, da se prične že končno enkrat voditi pri O. D. K. enotna tarifna politika. V to svrhu pozivljamo kovinarji iz Guštanj vse podružnice, **osebito Jesenice**, da izpolnijo vprašalne pole z dne 3. maja opr. št. 287, ter dajo s tem centrali možnost za izvedbo kongresnih sklepov.

Izjava. V zadnjih številkah listov »Organizovani radnik« in »Strokovna borba« so izšli članki, v katerih je navedeno, da sem podpisani kot delegat O. D. K. v »Odboru za pripravo kongresa ujedinjenja kovinarjev Jugoslavije« ugotovil v Subotici neštevilno napak, katere je zakrivil s. Bl. Bračina.

da pomagamo graditi lepšo bodočnost! Kako so nastale strokovne organizacije.

Po napoleonskih vojskah je bila Avstrija ena najbolj reakcionarnih držav v Evropi.

Na zunaj je skušala zapreti svoje meje proti vsakemu svobodnejšemu gibanju, na znotraj pa je zatirala z največjo brezobzirnostjo tisk in društveno življenje.

Leta 1847. je izhajalo v celi državi komaj 19 političnih časopisov, — od katerih jih je imelo 12 uraden značaj. Neodvisnih časopisov je bilo torej v celi veliki državi 7!

V društvenem življenju je vladalo enako mrtvilo. V celi državi je obstajalo le par podpornih društev.

Položaj delavstva je bil neverjetno težaven. Plače so bile nizke, delavni čas zelo dolg, žene in otroci so se vpobrabiljali za najtežja dela.

Ko so jeli vpeljati po letu 1840. v tovarne nove stroje, so delavstvo v večjem številu odpuščali. Delavstvo se je upeljavi strojev zato z vsemi sredstvi upiralo. V mnogih tovarnah je prišlo vsled tega do stavk in uporov, ki pa jih je vlada vse s silo udušila.

Resnici na ljubo čutim dolžnost javno izjaviti, kar sem ugotovil v Subotici in sicer:

V Subotici štavka v tovarni vagonov »Ferrum« približno 350 delavcev, zaposlenih pa jih je približno 170; od teh je 18 članov v podružnici »Saveza met. radnika« v Subotici, ki je bila ustanovljena na zahtevo tamošnjih delavcev.

Grajal nisem samo delovanja S. M. R. J., temveč tudi ono podružnico v Subotici, ki je zahtevala, da ji centrala dovoli delati proti določbam pravilnika, kakor tudi delovanje »Saveza radnika« metalske industrije i obrta«, ki je sprejel subotičko podružnico v svoj sestav, ter s tem odobril njene anarhistične zahteve.

Vse drugo je izmišljeno, ter ima samo namen, sejati v delavske vrste razdor.

K. Jankovič l. r.

Berlinski kovinarji v stavki. — Sklepa razsodišča, ki priznava kovinarjem mezdo 9000 mark na uro, kovinarji niso sprejeli. Zato je stopilo 250.000 (en četrt milijona) kovinarjev v štrajk. — Stavka traja od 5. t. m.

Živilska stroka.

Konec stavke pekovskih pomočnikov v Budimpešti. Mednarodna zveza živilskih delavcev v Zürichu nam je sporočila, da so končali pek. pomočniki v Budimpešti dne 4. maja t. l. hud pettedenski boj. Pekovski mojstri so hoteli razbiti za vsako ceno še dokaj močno organizacijo. Pekovski pomočniki so imeli takoj v začetku boja priliko spoznati metode kapitalistov in začeli so jačiti svoje odporne sile. Da ne podležejo podlemu sovražniku, so uvedli vzorno disciplino, ki je bila temelj solidarnosti. Stopili so v stik s svojo strokovno internacionalo v Zürichu, ki je oskrbela finančno pomoč živilskih organizacij iz raznih držav. — Četrta pogajanja so privedla do sledečih rezultatov in uspehov: Od 9. junija t. l. naprej so dobili pomočniki 35%, od 18. junija dalje pa 25% povišek na plačah; skupno torej 60% povišek na plačah. Poleg poviška dobe za čezurno delo 100%. Ostalo je nerešeno le vprašanje za posebno izplačanje dela, ki ga izvrši pomočnik pred 6. uro zjutraj in po 6. uri zvečer. Najbrže se v tem vprašanju mojstri in pomočniki ne bodo sporazumeli. Boj v Budimpešti naj odpre oči tudi slovenskim pekovskim pomočnikom; v njihovih vrstah mora odpasti strah pred žrtvami, istotako sebičnost do zaslužka v času boja. Čitaj pravila in naš društveni pravilnik, pa ne boš grešil, če se boš po njem ravnal. Nesmimo nikdar izgubiti vere v zmago, ker je pravica na naši strani.

Kemična stroka.

Sožalje izreka žalujoči ženi Zehar in njegovemu malčku v imenu vsega delavstva kemične tovarne v Mostah podružnica kemičnih delavcev v Mostah.

Za delavstvo tovarne kleja v Ljubljani se je dosegel dne 7. julija pri Inspekciji dela sporazum na podlagi predložene spomenice delavstva glede povišanja mezd in priznanja obratnih zaup-

nikov, katerih se ravnateljstvo zelo boji. Ne boji se jih le ravnateljstvo, marveč tudi mojstri, ki iščejo zaslonbe pri ravnateljstvu s tem, da hujskajo na nesramen in podel način proti delavstvu. Mi imenujemo tako postopanje mojstrov hinavščino. Mojstre radi takega postopanja obsojamo tembolj, ker hočejo doseči s tem na škodo delavstva mesta, ki jih po zmožnosti in strokovni izobrazbi niti zdaleka ne zaslužijo. — Delavstvo se danes zaveda položaja in razmer v tovarni, zato bo tudi vztrajalo v boju, da se razmere, ki delavstvu in podjetju škodujejo, odpravijo. To nalogo pač v prvi vrsti vrše obratni zaupniki, ki bodo imeli zaslonbo v zaposlenemu delavstvu. Končno delavstvu svetujemo, da brez tozadevnih prič delavstvo z mojstri ne občuje.

Triglavski zlet. »Osred. dr. kem. del.« namerava prirediti z vsemi podružnicami skupni zlet na Triglav. — Vodstvo zleta prevzame podr. kem. del. v Mojstrani. Podružnica v Mojstrani si je zasnovala sledeč načrt: Zlet bi se vršil dne 4. in 5. avgusta in sicer se pripeljejo zletniki v soboto dne 4. avg. do postaje Dovje ob 10. dopoldne, nato je v Mojstrani kosilo. Ob pol 12. uri je dohod k slapu Peričnik. Od tu naprej v »Vrata«, kamor bi dospeli okrog 15. ure. Ob 17. uri bi odšli naprej na Triglav, kamor bi dospeli okrog 22. ure. zvečer. Nekaj zletnikov bi ostalo v »Staničevi koči«, drugi bi šli naprej na Kredarico. Zjutraj ob 5. uri je potem odhod na vrh Triglava k »Aljaževem stolpu«. Ob 9. uri dopoldne je odhod skozi »Kot« v Mojstrano, kamor bi dospeli okrog 15. ure., tako bi šli lahko izletniki z večernimi vlaki domov. Vse podružnice, ki se hočejo udeležiti zleta, prosimo, da nam najkasneje do 15. julija javijo natančno število udeležencev, da se bomo mogli potem ravnati in jim preskrbeti gorske vodnike in drugo. Ostala navodila za zlet objavimo v prihodnji številki.

Rudarska stroka.

Orjuna vabi rudarje. Orjuna z dne 28. junija št. 28. napada na zelo vehementen način g. inž. Heutmann, ravnatelja Trboveljske premogokopne družbe v Zagorju. Mi nimamo niti najmanjšega povoda, da bi tega g. H. zagovarjali, ker rudarji prav dobro poznamo našega prijatelja, a smo proti temu, da ti nacionalni šovinisti napeljavajo na škodo delavstva vodo na svoj mlin. Mi vemo, da je Mussolini na vse načine zagovarjal delavske interese predno je postal poglavar Italije in ko se mu je posrečilo speljati delavstvo na lim, ter je postal mogočen, je obrnil svojo ost proti tistim, ki so mu s svojo nezavednostjo pomagali doseči vladno krmilo. Ukini! je 8-urni delavnik, prepovedal praznovanje Prvega maja, dopustil je zažiganje delavskih domov, ubijanje nedolžnih delavcev in nešteto drugih zločinov nad delavstvom! Pri nas njihovi sovrstniki hočejo isto, zakaj že danes, ko je le malo teh mlečnozobcev v Zagorju, kujete naklepe kako bi zažgali kak delavski dom, kako boste »izčistili«

pri njih z izkaznico enega izmed teh društev, pri vsakem zvezi priključenem društvu potovalno podporo.

Oblasti so gledale na ta društva tu bolj, tam manj prijazno.

Ko pa so se jeli pojavljati v štiri-desetih letih, kot smo že zgoraj omenili, med izprtim delavstvom nemiri in stavke, so jih začele ostreje nadzorovati in so zahtevale za vsako zbiranje denarja posebnega oblastvenega dovoljenja.

Zakaj jele so se bati, da bi utegnili poslati ta društva torišča za »socialistično hujskanje«, — strah, ki je bil za to dobo vse prej, nego opravičen.

Revolucija leta 1848.

Ko je stopilo dunajsko meščanstvo leta 1848 v boj proti absolutizmu, se je zgodilo nekaj nezaslišanega in nepričakovanega: tudi mrtva predmestja so postala živa. Proletarci iz dunajskih predmestij so se vrgli junaško v boj. Oni so bili hrbenica revolucije.

Lačno, pomanjkanje trpeče delavstvo pa se ni hotelo boriti samo proti absolutizmu, ampak je imelo še drugega sovražnika: brezposelnost in dra-

Podlistek.

Postanek in razvoj strokovnih organizacij v Avstriji.

(Po Julij Deutschevi knjigi Geschichte der österreichischen Gewerkschaftsbewegung, sestavil F. U.)

Uvod.

Ko sem čital knjigo, na kojoj se opira ta izvleček, se mi je čisto zdelo, da čitam popis dogodkov, ki se odigravajo pred našimi očmi.

Zlasti med otroškimi bofeznimi, s kojimi so se imele boriti avstrijske strokovne organizacije v sedemdesetih in osemdesetih letih in med težavami, s kojimi se imamo mi boriti, je mnogo sličnosti.

Naj bi črpali čitatelji iz naslednjih vrstic zavest, da so doživljale tudi prejšnje dobe razdejanja, kakor jih v delavskem pokretu danes doživljamo, da pa je prišlo za razsulom veliko vstajenje.

Ta vera naj nas spremlja skozi neveselo sedanost in naj nam daje moč,

avgijev hlev, poslali preko meje Nemce in Madžare; ne poveste pa pri tem, da imamo ravno ravno v Zagorju Slovenca inž. Lapornika, ki ni Nemeč niti Madžar, ki je pa proti slovenskim rudarjem v Zagorju nastopal tako brutalno, da so bili rudarji — ti črni sestradani trpin — primorani stopiti v enotedensko stavko, da branijo svoje pravice. To si zapomnite vi besedniki »nacije«, da bi bila v prvi vrsti vaša dolžnost, da branite v prvi vrsti tiste, ki vam noč in dan gazijo po temnih rovih in vlečejo na dan ne kamenje, temveč milijonske vrednosti, katerih so deležni rudarji najmanj. Sicer pa vam bomo delo in nepotrebne skrbi olajšali rudarji sami, ker smo dovolj močni; kakor hitro se bomo svoje moči zavedli in jo spoznali v še večji meri, pa bomo tudi sami in prav temeljito očistili avgijev hlev z vami vred, zakaj tudi vi tvorite tisti gnoj, ki ne sliši morda v kako drugo domovino, temveč je vreden, da ga potopimo slovenski proletarci na dno Jadranskega morja ali pa na njivo slovenskih kočarjev, saj je itak suša in poljski pridelki ne uspevajo, tako kakor želimo mi vsi.

Leše. Dne 30. junia se je vršila mezdna razprava za rudarje v rudniku Leše, ki je last grofa Henckla von Beuthen. Po daljši debati je prišlo do sporazuma. Temeljne plače so se povišale vsemu delavstvu povprečno za 50 odstotkov. Akordne postavke se morajo urediti tako, da zasluži vsak akordant 50 odstotkov na temeljno plačo. Vse druge določbe prejšnjih pogodb ostanejo še nadalje v veljavi.

Rudarska nesreča na Kitajskem. 16. junija t. l. je v drugem največjem premogovniku na Kitajskem Tsačvangu utonilo 300 rudarjev. Vojaki, ki so bili na lovu za roparji, so prekinili električni tok, nakar so prenehale vodne sesalke. Voda je zalila rove in napravila 300 žrtev. Kdo odgovarja za te žrtve? Kdo bo preživljal rodbine ponesrečenih rudarjev? »Človeški material« je po vsem svetu zelo poceni, a še vedno dražji kakor na Kitajskem. — Dražje bo to delavčevu življenje, ko bodo ljudske mase prenehale biti blago in bodo postale v resnici človeška bitja. To se zgodi, ko postane povprečen človek res misleče bitje.

Vestnik „Svobode“.

Občni zbor ljubljanske Svobode se je vršil v torek 10. t. m. Udeležba ni bila povoljna, vendar se je vnela živahna debata o vprašanju sodelovanja s »Prolet. mladino«. Zlasti veliko razburjenje med članstvom je povzročil napad na vsedelavski zlet v Mariboru, ki je bil priobčen v zadnjem »Glasu Svobode«. Po dolgi debati o tem vprašanju je bil napravljen sklep, da se pusti nekaj mest v odboru praznih; za slučaj, da pride s »Prolet. mladino« do zedinjenja, bodo na ta mesta kooptirani nekateri njihovi zastopniki. — Pogajanja za zedinjenje vodi centrala. — Vendar so ravno napadi, kakršni so bili zadnji v »Glasu Svobode«, njeno delo zelo otežkočili.

Proste vaje za III. vsedelavski zlet so že določene. Vsaka DTE naj določi

po enega vaditelja, ki bo prišel na določen dan v Ljubljano, da se te vaje v svrhu enotnega izvajanja skupno proučijo. One DTE, ki so proste vaje članov že prejele, naj jih takoj pošljejo na zvezo DTE v Ljubljano, da se jih popravi, ker se je v prestavi vrnila napaka. — Zveza DTE.

Priglasence za pisemski stenografski pouk, ki so že prejeli prvo učno pismo, a se še niso odzvali, vabimo, da sporoče vodji pisemskega tečaja, ali nameravajo izrabiti ugodno priliko, da se na lahek način nauče stenografije. Vsaj odgovora je vreden vsak dopis.

U. D. R.

Popoldanski pešizlet priredi v nedeljo 15. t. m. edinica Ud. del. red. v Šiški. Izleta se udeležijo vsi člani šišenske edinic, člani iz Ljubljane in Most in sicer v društvenih krojih. Zbirališče za člane šišenske edinic bo na dvorišču Zadruga doma v Šiški. Odtod bo odhod ob 1/2. uri skozi Šiško, mimo južnega kolodvora, Kolinske tovarne na vojaško vežbališče in od tam k Sv. Jakobu. Od Sv. Jakoba, kjer bo odmor, odidejo člani do Čermuč po Dunajski cesti v Šiško, kjer je razhod. Člani, ki se udeležijo izleta, naj se lahko oblečejo, ter naj ne pozabijo na plavalne hlače. Vse nepotrebno pustite doma.

Razgled po svetu.

Ljubljana, dne 10. julija 1923.

Amerika stoji pred novimi volitvami. Zopet je nastopilo vprašanje ali bodo demokratije ali republikanci vodili bodočo usodo Amerike. Sedanji predsednik Harding, ki je pred tremi leti v volitvah porazil demokrata Wilsona, se že nahaja na agitacijskem potovanju po Zedinjenih državah, da si utrdi stališče in pripravi svoje volilce za delo. Predvsem je obljubil program svojega bodočega delovanja. On odklanja vsakršno zvezo narodov, dočim jo njegovi politični nasprotniki v interesu ohranitve svetovnega miru priporočajo. Harding misli ameriškansko, trezno in presoja Zvezo narodov po njenih dosedanjih uspehih, ki so ničevi. Dalje meni Harding, da je haško mirovno razsodišče v sedanji obliki brez pomena, ker tudi ni izpolnilo naloge, kateri je posvečena. Zato naj se to mirovno razsodišče popolnoma loči od Zveze narodov, nakar stopi v prenovljeno in preosnovano razsodišče tudi Amerika, ki doslej ni bila včlanjena.

Dočim se začena v Severni Ameriki ljut volilni boj, se odigrava v Južni Ameriki krvavi dogodki. V republiki Venezueli je bil od političnih nasprotnikov umorjen predsednik Ivan Gomez, radi nasilstev, ki jih je izvajal.

Kakor smo že ponovno poročali, divja na Kitajskem ljuta in krvava državljanska vojska, pravzaprav revolucija, katere izvori segajo nazaj v leto 1912, ko je bila odstranjena tisočletja stara dinastija in je bila proglašena kitajska republika. Ker se nova vlada ni mogla vživeti v razmere in ni imela dovolj moči, da bi ohranila nož v svojih rokah, se je takoj izpremenila vsa Kitajska v

Naši grobovi.

† **Martin Žehar.** V starosti 27 let nas je nenadoma zapustil sodrug Martin Žehar, delavec kemične tovarne v Mostah pri Ljubljani. Dne 8. t. m. zvečer je odšel v kratkem spremstvu svoje žene na nočno službo. Od spremljajoče žene se je ločil nedaleč od železniškega tira proge Ljubljana-Zidani most. Bil je že čas, ko bi moral nastopiti svojo službo. Poslovil se je od žene, nato pa je nadaljeval pot. Hotel je ravno prekoračiti železniški tir in bi se moral spretno izogniti osebnemu vlaku, ki je vozil iz Ljubljane proti Zidanemu mostu, a je medtem že privozila od nasprotne strani osamela lokomotiva. Prihoda te lokomotive v trenutku, ko se je izogibal prvemu vlaku ni niti opazil, niti slišal, zato je bila nesreča neizogibna in sodrug Žehar je postal žrtev. Čigava je ta žrtev širša javnost ne vé, vé pa to dobro delavstvo. — Pokojni sodrug po telesu in po duhu še mlad, je bil zvest naš sodrug, blag in značajan mož, ter skrben oče. V težkem položaju je zapustil ženo s šest mesečem starim detetom. Nesrečni rodbini delavstvo izreka toplo sožalje, pokojniku pa naj bo hladna zemlja — zadnje prebivališče, kjer naj najdejo trudni njegovi telesni ostanki zadnji počitek.

pozorišče krvavih bojev. Nastopili so razni generali, od katerih bi vsak rad zasedel prestol. Med ljudstvom vlada silna beda. Promet po kopnem in po morju je ukinjen. V splošni zmedbi nastopa kitajsko ljudstvo proti japonskim priseljencem. Jasno je, da bodo imeli od vsega tega največji dobiček baš Japonci, ako jim tega ne preprečijo Rusi.

V svojem naravnem azijskem instinktu se Japonci tega dobro zavedajo. Zato so pristali na pogajanja z Rusijo, ki se te dni vrši v Tokiju, glavnem mestu Japonske, in ki imajo v poglavitnem namenu urediti in rešiti vprašanje glede Daljnega vzhoda.

Rusija je prošli teden preživela hudo krizo. Lenin je opasno zbolel. Sovjetom je manjkalo močne osebnosti, da bi vso državno zgradbo vzdrževali; zato so sklenili izvoliti poseben državni svet, ki naj bi opravljal posle državnega predsednika. Medtem je Lenin okreval. Takoj nato se je vršila seja eksekutive ruske sovjetske federativne republike, na kateri je bila sprejeta ruska sovjetska zveza, ki je takoj stopila v veljavo. Pri tej priliki se je sestavila nova vlada, ki ji zopet predseduje Lenin, vojaške zadeve oskrbuje Trockij, zunanje posle pa Čičerin. Poverjenik za trgovino je znani finančnik Krasin.

Kar se tiče duhovščine, se je v Rusiji izvršila velika izprememba. Znani patriarh Tihon, ki je nastopil proti sovjetski vladi, se je nenadoma premislil in nastopa sedaj za sovjetski režim. Nepokorni duhovščini preti s cerkvenimi kaznimi.

Koncem tega meseca se bo vršila v Sinaji na Rumunskem velevažna konferenca male antante. Na tej konferenci

se bodo državniki Jugoslavije, Čehoslovaške in Romunije posvetovali o sprejemu Poljske, Grške in Albanije v malo antanto, kakor tudi o zastopstvu male antante v zvezi narodov.

Francosko-nemško vprašanje se pleče v znamenju not in se v resnici bolj in bolj zapleta. Nemci odklanjajo vso odgovornost upora proti Francozom, Francozi pa z železno vztrajnostjo zahtevajo od Nemčije izvršitev svojih zahtev.

Položaj nove bolgarske vlade je vedno nestalnejši. Bolgarski izseljenci se zbirajo na Čehoslovaškem in organizirajo akcijo proti novi vladi Cankova.

V Beogradu deluje samo zakonodajni odbor, ki razpravlja o uradniškem zakonu. Zakon bo prava karikatura.

Kar ser tiče pogajanj med Jugoslavijo in Italijo, moramo na žalost ugotoviti, da je naša vlada zopet potegnila »kratko«.

Nastopajo pasji dnevi in potovanja vladarjev, diplomatov in politikov...

Delavsko gibanje.

— **Strokovni kongres nemško-avstrijskih strokovnih organizacij.** Nemško-avstrijske strokovne organizacije so imele pred kratkim svoj kongres. Moč teh organizacij — organizacije štejejo preko milijon organiziranih članov, kar je za malo Avstrijo zelo visoka številka — sloni bolj kot na številu na njihovi moralni in duševni moči. Cela vrsta naprednih voditeljev in lepe organizacije delavske mladine, ki bodo nadaljevale delo sedanje generacije, je lepa garancija, da meščanske strokovne organizacije ne bodo nikdar odvele vpliva socialističnim strokovnim organizacijam.

— **Zločin nad delavstvom.** Kennamer, predsednik alabamskega distrikta rudarske unije v Ameriki, je sporočil zvezni premogovni komisiji, da so pobojniki, katere je najela tvrdka Rodeņ Coal Co. v Marvelu, nalili olja v studenec, ki je služil družinam stavkujočih rudarjev za pitno vodo. Pobojniki so nato stražili studenec, da niso rudarji posneli olja. Stavkarji so potem morali hoditi miljo daleč po vodo k drugemu studencu. Kennamer tudi poroča, da so podjetniki izgnali rudarje iz stanovanj, ko so stavkali.

— **Zedinjenje.** Z ujedinenjem socialističnega delavstva na kongresu v Hamburgu y eno internacionalo zedinjenje ni popolno, kajti v delavskem svetu obstojata dve mogočni organizaciji, socialistična in komunistična. Slednja je zapopadena v Rusiji. Kljub temu, da sta obe močni, nista danes dovolj jaki prisiliti vlade, da bi prenehale, ali vsaj omejile politiko, ki drži neštete milijone v bedi in življenjski nesigurnosti. Obe skupaj pa bi bili lahko taka sila. In kakor je bilo mogoče napraviti korak k zblizanju in v enotnost na eni strani, tako mora delavstvo skrbeti, da postane zedinjenje splošno, ker je nevarnost na eni in drugi strani. Sedanja situacija preneha, kadar bo delavstvo znalo računati z resničnimi dejstvi in se naučilo nastopati skupno proti skupnemu sovražniku. To je edina pot, ki bi — četudi polagoma — privedla ljudstvo iz

ginjo. V svoji jezi so se začele znašati delavske množice nad stroji, o kojih so mislile, da so zakrivali njih bedno stanje. Delavci pa so zahtevali tudi od podjetnikov in države dela in kruha.

Pri tem so postopali z uprav otroško zaupljivostjo. Tako so sklenili takoj po revoluciji na nekem zborovanju, naj gre deputacija najuglednejših fabrikantov k cesarju in naj prosí za povišanje plač in skrajšanje delavnega časa.

Podjetniki so obljubljali namreč delavstvu v prvem strahu vse, kar so ti zahtevali, da bi pridobili na času. Tako se delavstvo prvi hip ni zavedlo, da nova svoboda ni odstranila razrednih nasprotij. Iz nekaterih spomenic iz tistega časa razvidimo, kako se je delavstvu tiste čase godilo.

Tako so prosili ključavničarski pomočniki v svoji spomnici, naslovljeni na vse prijatelje ljudi:

Najprej prosimo, da se nam delovni čas skrajša, tako da ne bo trajal od 5. zjutraj do 7. zvečer, ampak od 6. zjutraj do 6. zvečer.

Stavci so prosili, da se jim poviša plača na sedem do osem goldinarjev

na teden in naj se jim zniža delavni čas od 12 na 10 ur. — Kmalu pa je zapihal delavstvu sovražen veter. Po prvem zakonu za volitve v konstituanto delavci sploh niso imeli volilne pravice. To se je na zahtevo delavstva sicer spremenilo, — vendar se želja delavstva, da bi dobili vsaj enega poslanca v konstituanto, ni izpolnila.

Takrat so si ustanovili dunajski delavci svoje splošno delavsko društvo, prvo društvo, ki se je bavilo tudi s politiko in izobraževalnim delom. — Tudi to društvo se ni bavilo z gospodarskimi težavami delavstva. Kakšen duh da je v društvu vladal, se vidi iz govora, ki ga je imel v društvu nek profesor, ki se je končal z živijo klici na ustavovernega cesarja Ferdinanda, na njegovega namestnika nadvojvoda Janeza, na narodne gardiste, umetnike in gojitelje umetnosti, na poštene dunajske meščane, na državni zbor in končno z živijo klicem na delavsko društvo. —

Med tem pa je postajala draginja in brezposelnost vedno neznosnejša. — Vlada je skušala zastoj pomagati z zasilnimi deli.

Ko so izdali v avgustu odredbo, da se imajo pri vsem tem še plače znižati, je prišlo do večjih nemirov.

Delavci so priredili demonstracijo proti ministru za javna dela in so vlačili pri tem po predmestjih slamnatega moža, ki naj bi predstavljal ministra in so hoteli vdreti v mesto.

Pri tem jim je zastavila narodna straža pot.

Prišlo je do prerekanja in končno do pretepa.

Ko so dobile narodne garde ojačanje, so nastopile proti delavcem z bajoneti in končno tudi s strelnim orožjem. Učinek je bil strašen: delavci so imeli 18 mrtvih in 282 ranjenih. Pa tudi na strani gardistov so bili štirje mrtvi in 56 ranjenih.

V splošnem delavskem društvu je zavladala radi tega velika potrlost. Pri vsem tem časopis »Arbeiterzeitung«, ki ga je začelo društvo kmalu na to izdajati, o vseh teh stvareh le malo piše.

Končno je bilo društvo vendarle prisiljeno posvetiti večjo pažnjo socialnim vprašanjem. A komaj, da je s tem začelo, — je prišla reakcija.

Avstrijski generali, ki so na frontah zmagali, so si Dunaj zopet podvrgli, odpravili parlament, uvedli absolutizem in ukazali, da ne sme biti od revolucije niti sledu več.

Doba reakcije od leta 1848 do 1867.

V tej dobi naj bi bilo po odredbah vlade vse, kakor pred revolucijo.

Delavska društva so bila pod najstrožjo kontrolo in se niso smela pečati z drugimi, kakor s podpornimi nameni.

Vendar je zapustila revolucija med delavstvom vkljub temu globoke sledove.

Iz te dobe pišejo poročila že o stavkah, ki so se tupatam celo srečno končale. Oblasti pa so stale ob takih stavkah popolnoma na strani podjetnikov. Tako so uvedle ob priliki neke stavke natančno preiskavo in ugotovile: da so ti individui samo zato zapustili delo, da bi izsilili večje plače in to še ob času, ko so vedeli, da bo sejem, in da bo imel podjetnik radi tega veliko škodo. Zato so vsakega po par dni zaprli.

(Dalje prihodnjic.)

kapitalističnega pekla v socialistično družbo narodov.

— Nesloga. Nahajamo se v dobi, v kateri je delo za socialistično organizacijo težavno — težavno radi nesloge delavskih vrst, radi frakcijskega boja, radi brezbrčnosti, ki je prežala na nas po vojni. Kljub vsem tem težočam so tisti socialisti, ki so resnično prepričani sodrugih ostali v sprednjih vrstah in vodili ves čas ofenzivo proti kapitalizmu na eni strani in zmotam v delavskem taboru na drugi strani. To, da se bori mo zoper sedanji sistem, za socializem in tudi proti zmotam v naših vrstah, nam daje življensko silo. In ker smo sposobni priznati tudi svoje napake in jih popravljati, smo v delavskem svetu ohranili svojo pozicijo in postali jačji, kakor smo bili v prošlosti.

— Brezposelnih je bilo na Angleškem v zadnjem mesecu 1,200.000

Pouk in razvedrilo.

* Kako vidijo ptice? Za žuželke (gosenice, metulje itd.), rake in ribe smo prišli do zaključka, da se njih čut za barve razlikuje od barvenega čuta človeka in sicer v tem, da te živali občutijo barve tako, kakor tisti človek, ki gleda skozi zeleno steklo. Od barvenega čuta rib in žuželk pa se barvni čut ptic zopet precej razlikuje. — Opazujmo n. pr. kokoši: Ako jim na prostor, ki je razsvetljen z mavričnimi barvami, potresemo z rni, tedaj lahko opazimo sledeče: kokoši bodo pozobale zrna povsod, kjer so zrna razsvetljena z rume no barvo vse do one meje, kjer se pričenja vijoličasta barva, ki potem konča v modri barvi. Ptice so torej slepe oziroma ne občutijo vijoličaste in pa modre brve. — In res se je učenjakom posrečilo, ko so preiskovali očesa ptic, ter so v njih našli rdečo tekočino iz česar sledi, da vijoličaste in modre barve ne morejo občutiti tako, kakor druge živali in pa človek. Kar smo trdili o žuželkah in pa ribah, da občutijo barvo tako kakor človek, ki gleda skozi zeleno steklo, to ne velja za ptice; ptice občutijo barve tako kakor človek, ki gleda skozi rdečkasto ali pa oranžasto steklo.

* Kdor veruje, blagor mu. V Ameriki se je zopet pojavila prorokinja. Ameriškiemu nezavednemu prebivalstvu prorokuje iz gibanja zvez še dolgo življenje prohibicije, kljub temu, da ima toliko nasprotnikov. Za l. 1942 je napovedala izbruh meščanske vojne v Združenih državah. — Ciganke napovedujejo srečo ali nesrečo z igralnimi kartami, zvezdogledke iz gibanja zvezd, duhovni pa iz tega, kako jim polniš nenasitno malho. Blagor ubogim na duhu, ki verujejo cigankam, zvezdogledom ter duhovnom.

Razno.

— Vojna v zraku. Wells, znani pisatelj, filozof in zgodovinar, je posvaril Angleško, naj ne misli, da se bo zavarovala z veliko zrakoplovno floto proti napadam, ki pridejo po zraku. Proti tem napadom ni obrambe. »V bodoči vojni, ki se bo vršila predvsem v zraku, ne bodo mogle države storiti drugega, kakor da se vzajemno uničujejo. Ena bomba pomori prebivalce malega mesta, deževje bomb pa uniči sleherno živo bitje največjega mesta. Ko pride ta čas bo vojaški stan nesmisel; vojaki in ci-

vilisti bodo enako trpeli in vsi bodo uničeni. Civilizacija lahko izgine v dimu in prahu.« Tako je izjavil pisatelj Wells.

— Vsak dan je nedelja. Nekje na svetu je vsak dan nedelja. Grki jo praznujejo ob pondeljkih, Rusi ob torkih, Asirci ob sredah, Egipčani ob četrtkih, Turki ob petkih, Judje ob sobotah in kristjani ob nedeljah.

— Največja restavracija je v Londonu. V Londonu je bila zadnje dni otvorjena največja restavracija, ki ima 1700 strežnikov, ki bodo v enem letu — tako se pričakuje — servirali 10 milijonov obedov.

Polemika.

× Zelena zavist. Poročilo o vsedelavskem zletu, ki ga je priobčil nezavisni »Glas Svobode«, nas je v resnici presenetilo. V tem poročilu čitamo med drugim take-le trditve:

»Vsa ta delavska prireditve je na koncu izgledala, kakor nekak cirkus. Na zletu je sodelovalo in paradiralo precej elementov, ki ne spadajo v delavski pokret. Tako smo n. pr. opazili elegantno meščansko damo v svileni obleki z velikim rdečim trakom preko prs itd.«

Ne vemo, če je trditve o dami v svileni obleki resnična, ker se ne spominjamo, da bi kakšno tako damo videli. Pa tudi, če bi bila resnica, je vseeno treba potisniti pero v zelo zahrbtn strup, če se proglašja zaradi nekoliko bolj oblačene ženske celo prireditve, na kateri učestvuje preko 10.000 slabo oblačenih proletarcev za — cirkus.

Poročilo trdi tudi, da so »Reditelji« stlačili tudi članice in naraščaj »Vesne« v živinske vagone, dočim pravi, da se je vozila socialistična »gospoda« v II. razredu. Tudi ta trditve je absolutna izmišljotina, kajti članice »Vesne« so se vozile tam, kjer so se članice »Svobode«, člani »Vesne« pa tam, kjer člani »Svobode«. Sploh med člani obeh društev ni delal nihče razlike.

»Vesna« je bila na vsedelavskem zletu zelo gostoljubno sprejeta, čeravno je organizirala to prireditve »Svoboda«, kateri je »Vesna« konkurenčna organizacija. Zato smo prepričani, da bo smatrala »Vesna« za svojo proletarsko dolžnost, da te strupene trditve javno ovrže, ker si nikakor ne moremo misliti, da se z njimi strinja.

× Kaj je enotna fronta pojasnjuje nezavisni »Glas Svobode« v svoji zadnji številki. V članku »Enotna fronta proletariata« (govor delegata Nemske komunistične stranke Böttcherja na seji komun. internacionale) priznava »Glas Svobode«, da je enotna fronta zanje le agitacijsko sredstvo za razbijanje socialističnih organizacij.

V tem članku piše:

Enotna fronta je naša sedanja politična strategija, (?) s katero mi ne samo razkrinkavamo socialdemokratske voditelje, ampak istočasno vodimo socialdemokratske in neorganizirane delave v določene bojne postojanke.

Dalje pravi tudi, da je enotna fronta: tudi pogodba komunističnih in socialdemokratskih delavev proti socialdemokratskim voditeljem.

Našim zaupnikom priporočamo, naj se sicer nad temi otročarijami ne razburjajo, vendar naj si zapomnijo, da je razlika med našo in nezavisno enotno fronto v tem, da mi enotnosti v resnici

želimo, dočim je nezavisnim le krinka za zavojevanje.

Razkoračil se je mož. (Prosto po »Strokovni borbi« št. 25.) Naš Jaka je sklical konferenco »nezavednih« kovinarjev. Stopil je prednje mogočno kot gospodar vojnih trum in z važnim obrazom spregovoril:

»Sodrug! V Sloveniji gre vse narobe. V raznih podjetjih je zaposlenih 12 tisoč (?) kovinarjev. Od teh jih ima Osred. društvo kovinarjev 3 tisoč in mi pa 65. Te številke so jasen dokaz, da je ODK na napačni poti, dočim smo mi na pravi.

Potom generaliziranega planomernega pokreta bom pa dosegli, da potisnemo številko pri ODK še bolj navzgor in našo še bolj navzdol. (Medklici: tako je! Živijo Jaka!)

Savez metalcev (kovinarjev) v Beogradu je slaba organizacija, ker skrbi za svojo kaso. Dočim smo mi dokazali, da je tudi s 1194 Din, katere imamo v blagajni, mogoče izvesti planomerno revolucijo.

Osred. društvo kovinarjev je bilo na kongresu na Jesenicah na dobrem potu. Izvolili so pa tam »tri dične gospode« (Jankovič, Ambrožič in Šunko), ki so ga kasneje pošteno polomili. Predložili smo tem trem ujedinevalno resolucijo, v kateri smo vse tiste s katerimi se hočemo zediniti pošteno okrtali. — Omenjeni trije so pa planomerno glasovali proti njej.

Tudi kongres Saveza Radnika metalške industrije v Beogradu ni bil dosti boljši. Nejasnost »Orientacije« je v tem, ker so se ti ljudje priključili nečem, kar ne eksistira.

Iz omenjenih dejstev pa je upravičena sumnja, da ti reformistični voditelji faktično ne bodo sklicali nobenega kongresa, na katerem bi jaz »generalno in planomerno« predsedoval.

Mislim, da sem vam te gade dovoljno naslikal, zato je potrebno, da jih pokličemo na »Raport«. Dne 5. avgusta naj pridejo te reformistične poturice k meni v Ljubljano, da jih pošteno našeskam in ujedinem.

Temu govoru je sledilo viharno ploskanje. Referat je bil »jednoglasno sprejet«. (Glasoval je zanj namreč samo en delegat.)

Kakor smo izvedeli, je poročilo porazno vplivalo na vse prizadete. Vsi reformistični voditelji so oboleli na trebušnih kričih.

× O socialistični tiskovni zadrugi so raznašali nekateri popolnoma neosnovane trditve, ki so šle za tem, to novo zadrugo diskreditirati pred delavstvom. Zlasti »Naprej« je priobčil nekaj člankov, v katerih je bila popolnoma napačna slika te zadruge.

Da se to vprašanje razčisti, je bil sklican v Celju dne 6. t. m. plenarni zbor vseh odborov razredno žavednih organizacij, na katerem sta poročala ss. Uratnik in Svetek iz Ljubljane. Na ta zbor je bil povabljen tudi glavni urednik »Napreja« Zv. Bernot, da pove in dokaže, kaj pri Tiskovni zadrugi ni v redu.

Sodr. Uratnik je v 2 in pol urnem referatu, do zadnje pičice pojasnil celo zadevo in dokazal, da je »Naprejevo« poročilo povsem zavito in neresnično. Vsi navzoči zaupniki in odborniki so to poročilo vzeli z velikim odobravanjem na znanje. Nato je dobil besedo Bernot, ki je sicer dolgo govoril o politiki, o pravilniku in vsem mogočem, le polemike o tiskovni zadrugi se je dosledno izogibal. V kolikor se je pa tiskovne zadruge dotaknil, pa ni ovrigel niti ene trditve s. Uratnika. S tem sestankom je bila cela zadeva popolnoma pojasnjena in upamo, da so dobili povzročitelji teh polemik lekcijo, na katero bodo še dolgo mislili.

Iskre.

Turki in Grki sklenejo sporazum in se pobotajo. Turki obdrže zmago, Grki poraz, zemlja pa tisoče mrličev. O ironija človeštva...

Kadar je oropan trgovec ali banka, je na nogah vsa policija in justica. — Kadar pa ropa bankir delavca, potuje justica na polžu in policija »nema vremena«.

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSJ.) Izdajatelj: Frane Svetek. Odgovorni urednik: Jože Berdajs. Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

RAZPIS TAJNIŠKEGA MESTA.

Osrednje društvo živilskih delavcev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani razpisuje mesto osrednjega tajnika.

Prednost imajo delavci živilske stroke, večji pisarniškega dela, ter dobri govorniki in agitatorji.

Pismene prošnje z navedbo dosednjega opravila ter drugih spričeval je vložiti najkasneje do 1. avgusta t. l. na gorenji naslov, Šelenburgova ul. 6./II., desno. — Predsedstvo.

Čevlji domačih tovarnen Peter Kozina & Ko z znamko »Peko« so najboljše in najcenejše. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Iščemo za takoj dva spretna strojna falcerja (Maschinenfalzer) za krom-usnje proti dobremu plačilu. Ponudbe naj se pošiljajo na tovarno usnja v Radečah pri Zidanem mostu.

Pregled dohodkov in izdatkov podružnic Osrednjega društva kovinarjev v mesecu aprilu 1923.

Table with columns: Podružnica, Število članov, Dohodki (Priloga, Od članskih prispevkov po 6 Din, 5 Din, 4 Din, 3 Din, 2 Din, 1 Din, Razni), Izdatki (Podpore: hrezposelna, potna, izredna, selilna, pogrebna, pravovavst., Osebam, Agitacija, Razni, Delež podružn.), Centrali poslano, Kvala Str. k. za list Delavec, Ostane za upravo in stavkovni skl.